

Legislativa v práci nutričního terapeuta

Potravinová legislativa

Potravinová legislativa

- Široké spektrum právních předpisů, které se z různých hledisek dotýkají potravin.
- Hlavní oblasti:
 - kvalita potravin
 - ochrana zdraví lidí
 - hospodářství a finance
 - jiné: forenzní odpovědnost

Východiska

podle Strategie bezpečnosti potravin a výživy ČR 2014 - 2020.

Pozitivní trendy

1. Stávající systém je funkční, v souladu s Bílou knihou bezpečnosti potravin.
2. Preference českých potravin; 73 % dotázaných českých spotřebitelů hodnotí domácí potraviny jako zdravotně nezávadné
3. Rostoucí zájem veřejnosti a médií o problematiku bezpečnosti a nutriční kvality
4. Pozitivní trendy ve spotřebě potravin; snížení spotřeby cukru a alkoholických nápojů
5. Existuje důraz na výživu dětí (školní jídelny)
6. Harmonizován systém sběru dat o chemických kontaminantech v potravinách

Negativní trendy

1. Nárůst klamání spotřebitele a falšování potravin.
2. Kontrola prodeje potravin přes internet je komplikovaná; stížení podmínky pro objektivní odběr kontrolních vzorků.
3. Změny agrotechnik mají dopad na kvalitu a bezpečnost potravin; roste spotřeba pesticidů
4. Objevují se nová nebezpečí a rizika; zavlečené cizích škůdců a chorob
5. Vědecké hodnocení rizik je dlouhodobě podfinancováno.
6. Chybí aktuální data o složení potravin v ČR.
7. Chybí aktuální data o individuální spotřebě potravin (poslední: SISP, 2004)
8. Rezervovaný přístup veřejnosti k biotechnologiím (GMO)
9. Nadváha a obezita
10. Nevhodný sortiment ve školních automatech.

Principy strategie bezpečnosti potravin.

- **Hodnocení rizik** je vědecky podložený proces, jehož cílem je riziko podrobně popsat, aby jej bylo možné účelně řídit (*to control*).
 1. identifikace nebezpečnosti
 2. vztah dávka - účinek
 3. hodnocení expozice
 4. charakterizace rizik
 5. *nejistoty*
- Nástrojem pro **řízení rizik** je legislativa.
- **Komunikace a vzdělávání** odborné i laické veřejnosti

Codex alimentarius

(„potravinářský zákoník“)

- Organizace, na jejímž ustanovení se podílely FAO a WHO.
- Účelem CA je mimo jiné řídit a pomáhat při vypracování definicí potravin a požadavků na ně, pomáhat při harmonizaci těchto požadavků a tak podporovat i mezinárodní obchod s potravinami.
- Ochrana spotřebitelů a usnadnění celosvětového obchodu s potravinami prostřednictvím vypracování potravinových norem, kodexů správné praxe a dalších pokynů.
- Výbory pro
 - Hygienu potravin: CAC/RCP 1-1969, CAC/RCP 39-1993
 - Kontaminanty a aditiva
 - Mikrobiologické požadavky
 - Komodity (složení a označování)
 - Vodu
- <http://www.codexalimentarius.org>

Právní předpisy EU

- Harmonizace práva členských států
- Základní sbírkou předpisů EU je [Úřední věstník EU](#) (*Official Journal of European Union*). Úřední věstník poskytuje věcnou náplň pro on-line databázi [EUR-Lex](#). Úřední věstník EU je vydáván v brzkých ranních hodinách po každém pracovním dnu a obsahuje mj. seznam nově schválených předpisů (řada “L”)
- Základním předpisem v oblasti potravinového práva je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví se postupy týkající se bezpečnosti potravin.

Cíle Nařízení ES č. 178/2002

- Je třeba zajistit vysokou ochranu lidského zdraví a života
- Volný pohyb bezpečných a zdravých potravin je důležitým hlediskem, které není možné zajistit, aniž by byla vytvořena jednotná pravidla.
- Voda je konzumována přímo nebo nepřímo jako součást potravin a přispívá tedy k celkové expozici.
- V rámci komplexního přístupu je třeba zahrnout i faktory s nepřímým účinkem, jako jsou předměty pro styk s potravinami.
- Je nezbytné zajistit, aby spotřebitelé, ostatní dotčené osoby a obchodní partneři měli důvěru v postupy rozhodování, je nezbytné přijmout opatření na vytvoření záruk
- je nezbytné vzít v úvahu celý řetězec výroby potravin jako celek, a to od prvovýroby a výroby krmiv až po prodej nebo dodávky potravin spotřebiteli.

Cíle Nařízení ES č. 178/2002

- Opatření by měla být obecně založena na analýze rizika při vzájemném propojení s řízením rizika a komunikací o riziku
- Prvořadou důležitost má také bezpečnost potravin a důvěra spotřebitelů vyvážených ze Společenství
- Stanoví se zásada předběžné opatrnosti jako mechanismus pro stanovení opatření v rámci opatření pro zajištění vysoké úrovně ochrany zdraví.
- fungování vnitřního trhu může být ohroženo v případech, kdy není možné zjistit původ. Je proto nutné zajistit komplexní systém sledovatelnosti (identifikace dodavatele, identifikace odběratele pro případ stahování z oběhu)
- Provozovatel potravinářského podniku má nejlepší předpoklady zajistit, aby dodávané potraviny byly bezpečné. Tuto odpovědnost nemají přebírat příslušné orgány členských států na základě kontrolních činností, které provádějí.

Cíle Nařízení ES č. 178/2002

- V souladu s obecnými zásadami potravinového práva by měl úřad (EFSA) plnit roli nezávislého vědeckého referenčního pracoviště při hodnocení rizik.
- případy týkající se bezpečnosti potravin ukázaly potřebu stanovit odpovídající opatření v mimořádných situacích
- krizové situace v oblasti potravin ukázaly potřebu vytvořit zlepšený a širší systém rychlého varování zahrnující kromě potravin a průmyslových výrobků také krmiva (RASFF + RAPEX).

Nařízení se vztahuje na všechny stupně výroby, zpracování a distribuce potravin a krmiv. Nevztahuje se na prvovýrobu pro soukromé domácí použití nebo na domácí přípravu potravin, na zacházení s nimi nebo na jejich skladování pro soukromou domácí spotřebu.

Legislativa v ČR

- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, v platném znění
 - Upravuje povinnosti provozovatelů potravinářských podniků a upravuje státní dozor. Nevztahuje se na pitnou vodu a pokrmy
- Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), v platném znění
 - stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty; soustavu, působnost a pravomoc orgánů.
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění
 - Požadavky na pitnou vodu, činnosti epidemiologicky závažné
- Přímou použitelné předpisy EU

Forenzní odpovědnost

- Zákon č. 200/1990 Sb. v platném znění o přestupcích, § 29
 - Přestupku se dopustí ten, kdo poruší nebo nesplní povinnosti stanovené pro výkon činností epidemiologicky závažných; přestupku se dopustí také ten, kdo neoprávněně změní zdravotní průkaz
- Porušení povinností ze Zák. o potravinách a Zák. o veterinární péči se řeší jako správní delikty podle těchto zákonů.
- Trestní zákoník (40/2009 Sb.), § [156](#) - [157](#)
 - Ohrožení závadnými potravinami a jinými předměty se dopustí ten, kdo v rozporu s jiným právním předpisem má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří úmyslně potraviny nebo jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví
 - Zákaz činnosti, propadnutí věci nebo trest odnětí svobody 6 měsíců až 8, resp. 12 let (organizovaná skupina, výkon povolání, stav ohrožení státu, smrt dvou a více osob). Odnětím svobody na 2 léta až 10 let bude potrestán ten, kdo trestný čin spáchal i z nedbalosti tím, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony.

Další aplikace

- Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele, v platném znění, § 3 a násl.
 - Prodávající je povinen prodávat výrobky ve správné hmotnosti, míře, množství a odpovídající jakosti.
- Zákon č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy, v platném znění, § 5d-f
 - Reklama na potraviny: reklama nesmí uvádět v omyl z hlediska vlastností, složení, původu, množství, odkazováním na nekonkrétní klinické studie ...; výživová a zdravotní tvrzení dle Nař. ES č. 1924/2006
 - Reklama na doplňky stravy musí obsahovat text „doplněk stravy“
 - Reklama na potraviny pro zvláštní lékařské účely musí obsahovat text “potravina pro zvláštní lékařské účely”
 - Reklama na počáteční a pokračovací kojeneckou výživu: nesmí obsahovat vyobrazení kojence ani jiný obrázek nebo tvrzení, které by mohlo idealizovat náhradu mateřského mléka, zakazuje se předávat na veřejnosti bezplatně nebo se slevou výrobky, vzorky nebo dary na podporu prodeje s výjimkou zdravotnických, charitativních a humanitárních organizací pro jejich interní potřebu.

Nařízení ES č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, *účinnost od 13. 12. 2014*

- Cílem je poskytnout spotřebiteli základnu pro uskutečnění informovaného výběru.
- Rozhodování spotřebitele mohou ovlivňovat mj. důvody zdravotní, hospodářské, environmentální, sociální a etické. Měly by být tedy zpřístupněny mj. údaje o původu potraviny; dále je třeba zvážit, zda zpřístupnit např. údaje o způsobu omračování zvířat (produkty živočišného původu) apod..
- Označování potravin musí být jasné, srozumitelné a čitelné.
- Údaje o výživové hodnotě by měly pomoci při provádění opatření v zájmu zlepšení výživy v rámci politiky veřejného zdraví. Povinný údaj na všech balených potravinách od **13. 12. 2016**. Dosud jen ve pojení s výživovým tvrzením.
- **Povinné informace:** název potraviny, seznam složek a ve stanovených případech i jejich množství, přítomnost složek uznaných jako původce projevů alergií nebo nesnášenlivosti čisté množství potraviny, DMT nebo DP, podmínky uchovávání nebo použití, označení podniku, země původu, výživové údaje (energie, B, T, S, vláknina, NaCl, vitamíny, minerální látky).
- Zásada dostupnosti informací i při prodeji na dálku (e-shopy)